

Állásfoglalás a bírósági tárgyalásokról készített MTI tudósítások során nyilvánosságra hozott személyes adatokról

Ügyiratszám: NAIH-4418-5/2012/V

Belénessy Csaba részére
vezérigazgató

MTI Magyar Távirati Iroda Nonprofit Zrt.

Budapest

Pf. 3.
1426

Tisztelt Vezérigazgató Úr!

A Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatósághoz (a továbbiakban: Hatóság), bejelentés érkezett az egyik, MTI által 2012. április 3-án közzé tett bírósági tudósítással összefüggésben, melyben nyilvánosságra hozták, hogy a Kaposvári törvényszék elsőfokú, az érintettek esetében nem jogerős ítéletében hivatali visszaélés felbujtójaként 450 ezer forint pénzbüntetést szabott ki [...] és [...]. A cikk szerint [...] az ítélet ellen fellebbezett, míg [...] három nap gondolkodási időt kért.

A fentiek miatt a Hatóság az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló 2011. évi CXII. törvény (a továbbiakban: Infotv.) 38. § (1) a) pontja alapján vizsgálatot indított. A vizsgálat során felvilágosítást kértem Öntől a kifogásolt adatkezelés körülményeiről.

A megkeresésemre adott válaszában hivatkozott a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény 74/A § (2) bekezdésére, amely alapján: a bíróság nyilvános tárgyalásáról a sajtó jogosult tájékoztatást adni. Továbbá idézett a 207/P/2007-3 számú adatvédelmi biztosi állásfoglalásból is, mely szerint azok az adatok és információk, amelyek a tárgyaláson a kihirdetett ítélet (határozat) részét képezik, nyilvánosnak tekinthetők, ezért adatvédelmi szempontból nincs annak jelentősége, hogy az ítélet jogerős-e vagy sem, arról a sajtó – az érdekeltek hozzájárulása nélkül – tudósíthatja a közvéleményt.

Álláspontom szerint a bírósági tárgyalás nyilvánosságának, illetve a nyilvános ítélethirdetésnek az elődleges célja, a tisztességes eljáráshoz való alapvető jog biztosítása. A nyilvános tárgyalásokon bárki, így fő szabály szerint a sajtó képviselő is jelen lehetnek, és az ott törtétekről beszámolhatnak. A tárgyalás nyilvánosságának elve azonban nem azonos a közérdekből nyilvános adatok jogintézményével, noha formálisan mindkét esetben a személyes adat bárki számára hozzáférhetővé, vagyis nyilvánossá válik. Ennek oka az, hogy a nyilvánosság eredeti célja, rendeltetése eltér. Erre utal – egyebek mellett – a Be. azon rendelkezése is, hogy a büntetőeljárás során keletkezett iratokba fő szabály szerint csak a törvény által erre feljogosított személy tekinthet be (Be. 74/B (3) bekezdése), vagyis az iratok és a bennük lévő adatok nem nyilvánosak.

A bírósági, de különösen a büntetőeljárás során nyilvánosságra került személyes és különleges adatok nem osztják a közérdekből nyilvános, vagy közérdekű adatok jogi sorsát. Amennyiben a bírósági tárgyalás nyilvánossága folytán, minden ott elhangzó személyes adat nyilvánossá válna, úgy ez az érintett személyek magánszférájára, emberi méltóságára beláthatatlan következménnyel járna. (Itt elsősorban az áldozatok és a tanúk személyes adataira kell gondolni, természetesen nem figyelmen kívül hagyva a terheltek különleges adataik védelméhez való jogát sem.) A Be. idézett 74/A § (2) bekezdésének rendelkezése nem határoz meg sem konkrét személyes adatkezelési célt, és nem sorol fel adatfajtákat sem. A bírósági tárgyalásról készült tájékoztatás, tudósítás során ezért érvényesíteni kell az Infotv. és a sajtószabadságról és a médiatartalmak alapvető szabályairól szóló 2010. évi CIV. törvény (Smtv.) rendelkezéseit is.

A bíróság által megállapított tényállás és a kiszabott büntetés nyilvános ítélethirdetéssel való közlése egyrészt közvetíti és kinyilvánítja a társadalom értékítéletét az elkövetővel és az elkövetéssel szemben, másrészt azt a célt is szolgálja, hogy a maga eszközével megelőzze az azonos, vagy hasonló bűncselekmények jövőbeni elkövetését. A büntetőeljárás célja a bűnös és büntetendő cselekmények megtorlása mellett az is, hogy a terhelt tartózkodjon a jövőben további bűncselekmények elkövetésétől. Ennek egyik alapvetően fontos eleme, hogy a büntetőjog lehetővé teszi, hogy a büntetett előéletéhez fűződő hátrányok alól az elítélt a törvényben meghatározott feltételek mellett mentesüljön, és a büntetésének végrehajtását követően a társadalomba visszailleszkedjen.

Emiatt kiemelkedő jelentőségű az a kérdés, hogy a nyilvános bírósági tárgyalásról, különösen a nyilvános ítélethirdetésről, milyen módon, és időbeni hozzáféréssel, és mely személyes (különleges) adatok nyilvánosságra hozatalával ad tájékoztatást a sajtó.

Az Infotv. 3. § 3. pontja alapján *különleges adat*:

- a) a faji eredetre, a nemzetiséghez tartozásra, a politikai véleményre vagy pártállásra, a vallásos vagy más világnézeti meggyőződésre, az érdek-képviseleti szervezeti tagságra, a szexuális életre vonatkozó személyes adat,
- b) az egészségi állapotra, a kóros szenvedélyre vonatkozó személyes adat, *valamint a bűnügyi személyes adat.*

Ezen § 4. pontja alapján *bűnügyi személyes adat*: *a büntetőeljárás során vagy azt megelőzően a bűncselekménnyel vagy a büntetőeljárással összefüggésben, a büntetőeljárás lefolytatására, illetve a bűncselekmények felderítésére jogosult szerveknél, továbbá a büntetés-végrehajtás szervezeténél keletkezett, az érintettel kapcsolatba hozható, valamint a büntetett előéletre vonatkozó személyes adat.*

Az Infotv. 3. § 6. pontja szerint *közérdekből nyilvános adat*: *a közérdekű adat fogalma alá nem tartozó minden olyan adat, amelynek nyilvánosságra hozatalát, megismerhetőségét vagy hozzáférhetővé tételét törvény közérdekből elrendeli.*

Az Infotv. 4. § (1) és (2) bekezdése alapján *személyes adat kizárólag meghatározott célból, jog gyakorlása és kötelezettség teljesítése érdekében kezelhető. Az adatkezelésnek minden szakaszában meg kell felelnie az adatkezelés céljának, az adatok felvételének és kezelésének tisztességesnek és törvényesnek kell lennie.*

(2) Csak olyan személyes adat kezelhető, amely az adatkezelés céljának megvalósulásához elengedhetetlen, a cél elérésére alkalmas. A személyes adat csak a cél megvalósulásához szükséges mértékben és ideig kezelhető.

Az idézett törvényi rendelkezések alapján a személyes adatok kezelése során – beleértve a nyilvánosságra hozatalát is – csak a cél (ez jelen vizsgálat körében a bírósági tárgyalásról történő tájékoztatás) megvalósulásához elengedhetetlenül szükséges személyes adat kezelhető, a cél megvalósulásáig szükséges mértékben is ideig. Az interneten

nyilvánosságra került különleges adatok így: az elítéltek neve, az általuk elkövetett bűncselekmény, és a kiszabott büntetés időbeni korlátozás nélkül hozzáférhetőek és kereshetőek, tekintet nélkül arra, hogy bizonyos idő elteltével elvben szabadulnak a büntetett előlélethez fűződő hátrányok alól. Az interneten például a bírósági tárgyalásról készült tudósítás útján nyilvánosságra került személyes adatok tehát döntő befolyással lehetnek az érintett magánszférájára, reszocializációs lehetőségeire, esélyeire a büntetett előlélethez fűződő hátrányok alóli mentesülés idejét követően is.

A kérdés tehát az, hogy milyen mélységben, milyen személyes adat tartalommal tudósíthat jogszerűen az újságíró, a szerkesztőség egy nyilvános bírósági tárgyalásról. A tudósításban figyelemmel kell lenni a büntetőeljárás céljaira, a személyes és különleges adatok védelmére, és a tájékoztatáshoz való jogra illetve kötelezettségre is. Ennél fogva igen kényes egyensúlyt kell tartani a közvélemény tájékoztatáshoz fűződő érdek és a magánszféra, valamint a személyes adatok védelméhez fűződő jog között, mindkét alapvető jog érvényesülése érdekében.

A sajtószabadságról és a médiatartalmak alapvető szabályairól szóló 2010. évi CIV. törvény (Smtv.) 4. § (3) bekezdése alapján *a sajtószabadság gyakorlása nem valósíthat meg bűncselekményt vagy bűncselekmény elkövetésére való felhívást, nem sértheti a közérkölcset, valamint nem járhat mások személyhez fűződő jogainak sérelmével.*

Az Smtv. 14. § (1) bekezdése előírja, hogy *a médiaszolgáltatóknak az általa közzétett médiatartalomban tiszteletben kell tartania az emberi méltóságot.*

Az Smtv. idézett rendelkezései tehát a Be. fent említett szabályaihoz hasonlóan általános jellegű rendelkezéseket tartalmaznak.

A fentiekben kifejtett törvényi rendelkezések alapján adatvédelmi szempontból csak rendkívül szűk körben indokolható, hogy a bírósági tárgyalásról személyes adatok közzétételével számoljon be a sajtó.

Ilyen esetek lehetnek például: a súlyos erőszakos, kiemelkedő értékre elkövetett, a köznyugalmat nagymértékben megzavaró és emiatt jelentős közérdeklődésre számot tartó bűncselekmények miatt folyó eljárások, melyekben a szabadságvesztés időtartama, illetve a büntetett előlélethez kapcsolódó joghátrány huzamosabb ideig fennáll. Figyelemmel kell lenni továbbá a nem közszereplő, vagy közfeladatot ellátó terhelt, elítélt személyében rejlő, a jövőbeni bűncselekmények megelőzését szolgáló esetleges körülményekre is.

A személyes (különleges) adatokat nyilvánosságra hozó szerkesztőségnek, kiadónak a leírt szempontokat, körülményeket is figyelembe véve mérlegelnie kell, hogy az általa közzétett bírósági tudósítás egyedi és általános céljának eléréséhez szükséges-e és ha igen, milyen mértékben a személyes adatok nyilvánosságra hozatala, vagy az anonimizált, vagy monogrammal ellátott tudósítás is betölti-e a szerepét és biztosítja a személyiség védelmét, eleget téve az Smtv. általános rendelkezéseinek.

A vezérigazgató úr által hivatkozott 7966-2/2010/K számú állásfoglalással és jelen ügygel összefüggésben történő hivatkozásával teljes mértékben egyet értek, ám e vizsgálatnak nem az ítélettel érintett, közfeladatot ellátó rendőr adatainak nyilvánosságra hozatala a tárgya.

A fentieket mérlegelve álláspontom szerint a két érintett, büntetőeljárás alatt álló személy [...] és [...] különleges személyes adatainak a Magyar Távirati Iroda Nonprofit Zrt. által történt nyilvánosságra hozatala nem volt elkerülhetetlenül szükséges, a tudósítás e nélkül is elérte volna a célját (például a nevek kezdőbetűjének, vagy a vezetéknev kezdőbetűjének közlése is elegendő lett volna). Az érintettek nem közszereplők, illetve nem közfeladatot ellátó személyek, őket a bíróság pénzbüntetésre ítélte, így az ítélet jogerőre emelkedésének

napján szabadulnak a büntetett előlethez fűződő joghátrányok alól (Btk. 102. § (1) a) pont). Ennek ellenére bűnügyi, büntetett előlethez vonatkozó különleges személyes adataik az interneten bárki számára hozzáférhetőek, és az internet technológiai jellemzőiből fakadó módon nem érvényesülhet az adatminőség és a célhoz kötött adatkezelés elvéből levezethető úgynevezett „felejtéshez való jog”.

Az Infotv. 56. § (1) és (2) bekezdése alapján kérem, szíveskedjen az adatkezelési gyakorlatukat az állásfoglalásomnak megfelelően megváltoztatni, a kifogásolt bírósági tudósítás esetében szíveskedjen hibaigazítás keretében a két érintett [...] és [...] nevét törölni, és intézkedni arról, hogy a személyes adatokat nyilvánosságra hozó szerkesztőségek honlapjáról az érintettek teljes nevét távolítsák el.

[...]

Együttműködését előre is köszönöm!

Budapest, 2012. szeptember 30.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila
elnök